

Zeki Sarıhan

23 Nisan 1920’de açılan Büyük Millet Meclisi’nin parolası “*Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir*” idi. Bu kavram Meşrutiyet’le birlikte ortaya çıkmıştır. Meşrutiyet, padişahın yetkilerinin millet temsilcileri tarafından kısıtlanması, daha doğrusu egemenliğin paylaşılmasıdır. Bu da ancak padişahın ve Meclis’in yetkilerini ve devletin yönetim biçimini belirleyen bir anayasa ile mümkündür. Avrupa’da anayasaların tarihi çok daha eskilere giderken bu Türkiye’ye Yeni Osmanlılar tarafından getirildi ve ilk anayasa 1876’da yapıldı. Onun koruyucuları henüz güçsüzmüş ki İkinci Abdülhamit, 1877-1878 Türk-Rus Savaşında hükümete bu meclisten eleştiriler yöneltilince ülkeyi tek başına yönetmeye karar verdi ve Anayasayı 1908’e kadar askıya aldı. 1908 İkinci Meşrutiyet’i Türkiye’ye millet hâkimiyetini getirdi. Padişah, bundan sonra nerdeyse İngiliz kralı gibi sembolik bir figürdü. Çok sürmeyen hürriyet günlerinden sonra yönetim yetkisi tamamen İttihat ve Terakki Partisi’nin, bu partinin de Genel merkezi’nin eline geçtiği için o dönemde hâkimiyetin millette olduğunu söylemek yanlış olur. Parti yönetici kliğinin macerası hayalleri Türkiye’yi Birinci Dünya Savaşı’nın içine attı ve mahvetti. Hâkimiyet gerçekte millete ait olsaydı, bu facia büyük ihtimalle yaşanmayacaktı.

1918’de Savaşın yenilgiyle sonuçlanması üzerine hâkimiyetin yeni sahipleri İngilizler oldu. Bu kez Padişah onların elinde bir oyuncaktı. İngilizler, millî iradenin egemen olmasını istemezlerdi. İmparatorluğu parçalayan kararları kendileri alacaklar, padişaha, onun hükümetine, hatta “Saltanat Şûrası” denilen bir kurula onaylatacaklardı. Millet buna razı olamazdı. 21/22 Haziran 1919 tarihli Amasya genelgesinin en başta vurguladığı şey, milletin bağımsızlığını yine onun azim ve kararının kurtaracağı idi. Bunun için yeni seçimler yapılmalı ve barışın hangi koşullarla imzalanacağına meclis karar vermeliydi. Zaten millet bunun için mütarekenin hemen ertesinde örgütlenmeye başlamış, Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri kurulmuş, Batı Anadolu’da, Erzurum’da, Sivas’ta kongreler toplamıştı. Bunlar millet egemenliğinin yerel örnekleriydiler. Damat Ferit Hükümeti’nin Anadolu’nun zorlamasıyla iktidardan düşmesi ve yerine Ali Rıza Paşa Hükümeti’nin kurulmasıyla bir soluk alınabildi. Seçimler yapıldı ve Ocak 1920’de Mebuslar Meclisi açıldı. Bu Meclis kendinden bekleneni yaptı ve barış için uğrunda mücadele edeceği ilkeleri Misakı Millî adlı 6 maddelik bir programla belirledi. Ancak İngilizler bu bağımsızlık programını kabul edemezlerdi. Meclis’i bastılar. Meclis de da güvenlik içinde olmadığı gerekçesiyle çalışmalarını tatil etti. Millî hakimiyet, empperyalistlerin sözünün geçmediği bir yerde gerçekleşebilirdi. 23 Nisan 1920’de Ankara’da açılan meclisle Türkiye geniş tabanlı bir yönetime kavuştu. Bu mecliste o dönemde Türkiye’de var olan “ileri gelen” sınıflar, meslekler, siyasetler, gayrimüslimler dışında inançlar temsil edildiler. Batıcı laikler, eski İttihatçılar, İslamcılar, muhafazakâr demokratlar, liberaller, Türkçüler, sosyalistler... Türkler, Kürtler, Çerkezler, Lazlar... Sünniler, Aleviler, Bektaşiler... Sarıklılar, kalpaklılar... Tüccarlar, ağalar, subaylar, müftüler, müderrisler, muallimler, avukatlar, gazeteciler, idareciler...

Onları bir araya toplayan ülkenin bağımsızlığının ve millet egemenliğinin tehlikeye girmesi idi. Onun için Türk, Kürt, Çerkez herkesin bir millet oluşturduğunu, aralarında ayrılık gayrılık olmadığını, birbirlerinin haklarına saygılı olduklarını ilan ettiler.

Bu mecliste elbette işçiler, köylüler yoktu. Yüzyıllardır emekleri ellerinden alınmış ve kemikleri yabancı diyarlarda bırakılmış , yönetimden uzak tutulmuş, örgütlenmemiş bu kesimler, Meclise temsilci gönderemezlerdi. Ama emekçi halkın çıkarları ile millî burjuvazinin çıkarları bağımsızlık çevresinde uzlaşıyordu. Bir bağımsızlık savaşında yurtseverlerin hepsi "halk" sayılır" Bu koşullarda "halk" ile "millet" iç içe geçer. Gene de Meclis'te emekçilerin olmadığını mebuslar da görüyordu. Eksikliği gidermek için halkın doğrudan doğruya yönetime gelmesi gerektiğini anlattılar ve bunu vaat ettiler. Meclis açıldıktan sonra oluşan gruplar içinde en etkin olanı

Halk Zümresi

idi.

Halkçılık Beyannamesi

bunun için yayımlandı. 1921 Anayasası bunun için yapıldı.

Halkçılık

, bütün dünyayı kasıp kavuruyor, taşlar yerlerde sürükleniyordu. 1922'de Padişahlığı kaldırırken yeni devletin bir

Halk Devleti

olduğunu ilan ettiler.

Ancak bu devlet bir *Halk devleti* olamadı. *Halk devleti* idealine bağlı olan ve bunun için çalışanlar baskı altına alındı. Sesleri boğuldu. Zindanlara atıldılar. Bir yandan da 23 Nisanlarda ulusal egemenlik söylevleri verildi. Millet ne kadar mutlu olduğu anlatıldı. Yoksa mutlu olan halk değil de yeni rejimin yöneticileri ve rejimden nimetlenen küçük bir azınlık mıydı? Tek Parti yönetiminin bu tutumunu onun içinden çıkan Demokrat Parti de kendisine miras edindi. Ezan yeniden Arapça okunabilirdi, İmam Hatip okulları yeniden açılabilirdi, yol, hayvan vergisi kaldırılabilirdi ama halkın iktidarı hedefleyen örgütleri asla kurulamazdı! Bir halk egemenliği görüşü asla dile getirilemezdi. Ya emekçiler iktidara gelirse! Toprak ağaları, büyük tüccarlar, din simsarlarının hali ne olurdu? Allah korusun!

Bu durum 27 Mayıs 1960 Devrimi'ne kadar sürdü. Bu devrimin araladığı özgürlük ve demokrasi kapısından halk iktidarı isteyenler de siyaset meydanına çıktılar. TİP'ler, Dev-Gençler, DİSK'ler, TÖS'ler kuruldu. Ortanın solu çıktı, Karaoğlan kasketi çekip "Toprak işleyenin, su kullananın" dedi Alanlar, *halk hâkimiyeti* isteyenlerin sesleriyle çinladı. Topraksız köylüler harekete geçti ve gençler onların yardımına koştu. Ordu kaynamaya başladı. İktidarın elinden kaymakta olduğunu gören burjuvazi, karşı tedbirler almakta gecikmedi. Eli sopalı ve silahlı canileri sakağa saldı. Gençleri birbirine kırdırdı. 1971'de halkın iktidara en yakın olduğu bir zamanda da onun tepesine bir balyoz gibi indi. Bu zorbalığını 1980'de de tekrarladı. Halkçıların üzerinden bir

silindir gibi geçti. Bütün bunlar olup biterken radyo ve televizyonlardan gene millî hâkimiyete övgüler düzüldü. Biz 23 Nisan'larda gene millî hâkimiyet bayramını kutluyorduk. Birkaç çocuğumuz bazı yöneticilerin koltuklarına oturarak millî hâkimiyetin ne kadar değerli olduğuyla avunuyorduk...

Türkiye'de hâkimiyet, çok zaman var ki millette değil, küresel güçlerdedir. Bir Amerikan saldırı sistemi olan NATO'nun emrinde, değil halk hâkimiyeti, millî hâkimiyet bile olmaz. Türk burjuvazisi işbirlikçi hale gelerek millete de halka da ihanet etmiştir ve bu ihanet sürmektedir. Türk burjuvazisi küresel güçler tarafından deliğe süpürülmek için yalvarmaktadır! Artık zaten içi boşaltılmış *"Millî hâkimiyet"* kavramıyla avunmanın zamanı geçmiştir. Millet in çoğunluğunu meydana getiren emekçi halktır. Gerçek *millî hâkimiyet* halkın

hâkimiyetidir. Biz,

"Halk hâkimiyeti"

ni kurmak istediğimizi açıkça ve cesaretle ilan edelim ve bunu nasıl gerçekleştireceğimizin planlarını yapalım. Türk-Kürt kavgasını bırakarak emekçi halkın iktidarı için birleşelim. Amerikalıları ve işbirlikçilerini asıl titretecek olan budur.